

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

I. УСТАВНИ ОСНОВ ЗА ДОНОШЕЊЕ ЗАКОНА

Уставни основ за доношење предложеног закона садржан је у одредби члана 180. став 3. Устава Републике Србије којим је утврђено да се одборници скупштина јединица локалне самоуправе бирају на период од четири године, на непосредним изборима, тајним гласањем, у складу са законом.

II. РАЗЛОЗИ ЗА ДОНОШЕЊЕ ЗАКОНА

Предложена решења имају за циљ установљавање вишег степена демократичности и транспарентности изборног процеса, пре свега на тај начин што се изборни поступак на локалном нивоу власти усаглашава са новим решењима у Закону о избору народних посланика, који се истовремено предлаже.

Потребно је и овде нагласити да се може сматрати да је читав процес који би требало да доведе до новог значајног унапређења изборних услова у складу са међународним стандардима отпочео са самим завршетком претходних парламентарних избора, односно када је Канцеларија за демократске институције и људска права Организације за европску безбедност и сарадњу (ОДИХР) објавила Коначни извештај о парламентарним изборима у Републици Србији који су одржани 21. јуна 2020, са одговарајућим препорукама за унапређење изборног процеса. Након тога, Влада је на седници од 3. децембра 2020. године формирала Радну групу за сарадњу са Организацијом за европску безбедност и сарадњу и Канцеларијом за демократске институције и људска права, ради обезбеђења примене датих препорука. С обзиром на то да је примарни задатак Радне групе био да координира и прати примену препорука из Извештаја Мисије ОДИХР о процени избора потребно је било успоставити консултативни процес са политичким странкама о изборном процесу који ће укључити представнике Европског парламента. Имајући у виду потребу да се у консултативни процес укључи што већи број политичких странака, што би морало укључивати на равноправним основама и оне политичке странке које желе дијалог о изборним условима без учешћа страних односно међународних чинилаца, организован је још један формат дијалога, у коме су учествовале те странке под покровитељством Народне скупштине, а без учешћа представника Европског парламента.

Резултат та два дијалога, заснованих на препорукама ОДИХР који су се одвијали паралелно јесу са једне стране Мере за унапређење спровођења изборног процеса које су предложили кофасилитатори током процеса Међустраничког дијалога уз посредовање Европског парламента од 18. септембара 2021, а са друге стране Споразум о унапређењу услова за одржавање избора, који су потписали чланови Радне групе за међустранички дијалог без страног посредовања, 29. октобра 2021. године.

На свим горе наведеним документима, као и на препорукама ОДИХР, заправо се базирају законска решења која се предлажу у новом закону о избору народних посланика, па се решења у овом закону усклађују са решењима из нацрта тог закона.

III. ОБЈАШЊЕЊЕ ПОЈЕДИНАЧНИХ РЕШЕЊА

1. УВОДНЕ НАПОМЕНЕ

Иако се задржавају досадашња законска решења која се могу сматрати основним постулатима изборног процеса (јединица локалне самоуправе као једна изборна јединица, гласање за изборну листу, са које кандидати добијају мандате према редоследу на листи, примена система највећег количника приликом расподеле мандата, изборни цензус од 3% и др), може се оправдано рећи да закон доноси значајне новине у погледу организације и рада органа за спровођење избора, посебно у погледу транспарентности њиховог рада и ширег круга субјеката из политичког живота који учествују у њиховом раду, па и имају додатна овлашћења у погледу контроле правилности спровођења изборног поступка. Такође, ту су и посебна правила која унапређују положај припадника националних мањина као учесника у изборном поступку. Посебно је важно напоменути решења која доносе прецизна правила о саставу органа за спровођење избора у случају истовремених републичких избора, за народне посланике односно председника Републике, са једне стране и локалних избора са друге стране, чији је циљ виши степен транспарентности рада тих органа и учешће у раду представника ширег круга субјеката који су учесници избора.

Једну од битних новина, коју треба навести на овом месту, представља предлог да се надлежности за одлучивање по жалбама које, у складу са одредбама овог закона, подносе овлашћени подносиоци, са Управног суда пренесу на више судове опште надлежности. На овај начин, кроз диверзификацију одлучивања преношењем надлежности са једног, Управног суда са три подручна одељења, на 25 виших судова, заштита изборног права ће се учинити битно ефикаснијом, нарочито када се локални избори истовремено спроводе у великом броју јединица локалне самоуправе.

2. ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ (чл. 1. до 8)

Основним одредбама уређују се предмет закона, основна начела локалних избора, према којима грађани бирају одборнике скупштина јединица локалне самоуправе на основу општег и једнаког изборног права (члан 2. став 1), избори за одборнике скупштина јединица локалне самоуправе су слободни и непосредни, а гласање је тајно и лично (члан 1. став 2).

Важно је напоменути решење из члана 3. којим је додатно прецизирана дефиниција активног и пасивног изборног права у смислу Уставне одредбе. Према предложеном решењу, изборно право има и пунолетна особа која је делимично пословно способна ако суд у решењу о делимичном лишењу пословне способности није изричито утврдио да је неспособна да врши изборно право. На тај начин, делимично лишење пословне способности, само по себи, не доводи до губитка изборног права. Таквим предложеним решењем уклањају се сва ограничења изборног права по основу интелектуалних тешкоћа и психосоцијалног инвалидитета и српско законодавство се усклађује са циљевима Конвенције УН о правима особама са инвалидитетом.

Право да бира одборнике и да буде биран за одборника има пунолетни држављанин Републике Србије над којим није продужено родитељско право, односно који није потпуно лишен пословне способности и који има пребивалиште на територији јединице локалне самоуправе у којој остварује изборно право. Лице делимично лишено пословне способности може да бира одборнике и да буде бирано за одборника **ако суд**

решењем о делимичном лишењу пословне способности није утврдио да је неспособно да врши изборно право (члан 3).

Основним одредбама утврђује се и да је бирач слободан да одлучи хоће ли гласати и како ће гласати (члан 4. став 1), да бирач има само један глас (члан 5. став 1), као и да гласа за изборну листу кандидата за одборнике (члан 5. став 2). Такође, утврђено је и да се одборници бирају у јединици локалне самоуправе као једној изборној јединици (члан 5. став 3). Одборнички мандати расподељују се изборним листама сразмерно броју добијених гласова, применом система највећег количника (члан 5. став 4). Основне одредбе садрже и начелна одређења у односу на обавештавање о изборима (члан 6), средствима за спровођење избора (члан 7) и о сходној примени других закона (члан 8), што се односи на сходну примену закона којим се уређује избор народних посланика.

3. ОРГАНИ ЗА СПРОВОЂЕЊЕ ИЗБОРА (чл. 9. до 33)

Према предложеним решењима, локалне изборе спроводе изборна комисија и бирачки одбори (члан 9). Органи за спровођење избора раде у сталном и проширеном саставу (члан 12. став 1). Подносилац проглашене изборне листе има право да предложи члана и заменика члана органа за спровођење избора у проширеном саставу (члан 12. став 2).

Надлежности изборне комисије су: 1) стара се о законитом спровођењу локалних избора; 2) организује техничку припрему за локалне изборе; 3) објављује роковник за вршење изборних радњи; 4) прописује обрасце за спровођење изборних радњи; 5) именује, разрешава и констатује престанак функције члана и заменика члана органа за спровођење избора; 6) доноси решење којим проглашава, одбацује или одбија да прогласи изборну листу, као и закључак којим налаже подносиоцу изборне листе да отклони недостатке изборне листе; 7) доноси решење којим констатује да је повучена проглашена изборна листа; 8) доноси решење којим констатује да место кандидата за одборника на изборној листи остаје празно; 9) одређује бирачка места; 10) обезбеђује изборни материјал за спровођење локалних избора; 11) утврђује облик, изглед и боју гласачких листића и контролног листа за проверу исправности гласачке кутије; 12) утврђује број гласачких листића који се штампа, као и број резервних гласачких листића; 13) одобрава штампање гласачких листића и врши надзор над штампањем; 14) уређује начин примопредаје изборног материјала пре и после гласања; 15) даје информације бирачима о томе да ли су у изводу из бирачког списка евидентирани да су гласали на изборима; 16) доставља податке органима надлежним за прикупљање и обраду статистичких података; 17) одлучује о приговорима, у складу са овим законом; 18) утврђује на седници прелиминарне резултате локалних избора за сва бирачка места која су обрађена у року од 24 часа од затварања бирачких места; 19) утврђује резултате избора, доноси и објављује укупан извештај о резултатима избора; 20) подноси скупштини извештај о спроведеним изборима; 21) обавља и друге послове предвиђене овим законом. Обрасце који су потребни за подношење изборне листе изборна комисија прописује у року од три дана од дана када је одлука о расписивању избора ступила на снагу. Изборна комисија доноси свој пословник и објављује га на веб-презентацији. У свом раду, изборна комисија сходно примењује упутства и друге акте Републичке изборне комисије који се односе на избор народних посланика (члан 25).

Новине у организационом смислу које уважавају обим послова као критеријум јесу начин одређивања сталног састава изборних комисија.

Изборну комисију у сталном саставу чине:

- 1) председник, шест чланова, заменик председника и шест заменика чланова у јединицама локалне самоуправе које имају највише 50.000 уписаних бирача;
- 2) председник, осам чланова, заменик председника и осам заменика чланова у јединицама локалне самоуправе које имају највише 100.000 уписаних бирача;
- 3) председник, десет чланова, заменик председника и десет заменика чланова у јединицама локалне самоуправе које имају највише 500.000 уписаних бирача;
- 4) председник, 12 чланова, заменик председника и 12 заменика чланова у јединицама локалне самоуправе које имају више од 500.000 уписаних бирача.

Председника, чланове, заменика председника и заменике чланова изборне комисије именује скупштина. Одлука о именовању чланова и заменика чланова изборне комисије објављује се на веб-презентацији Републичке изборне комисије. Нов сазив скупштине дужан је да именује нов стални састав изборне комисије у року од шест месеци од дана конституисања скупштине. Када скупштина именује нов стални састав изборне комисије, престаје мандат претходног сталног састава изборне комисије (члан 18). Чланови и заменици чланова изборне комисије у сталном саставу именују се на предлог одборничких група сразмерно њиховој заступљености у укупном броју одборника који припадају одборничким групама (члан 20).

Битну новину представља и одредба о томе у којим случајевима се право предлагања чланова и заменика чланова локалне изборне комисије (као и бирачких одбора) у сталном саставу може признати и самосталном одборнику или групи одборника који нису чланови ниједне одборничке групе, а све у циљу постизања што боље репрезентације свих политичких опција заступљених у локалној скупштини. Тако се одборничком групом у смислу предлагања чланова и/или заменика чланова органа за спровођење локалних избора у сталном саставу сматра одборник појединац или група одборника која броји мање од оног броја одборника који је потребан за образовање одборничке групе: 1) ако су сви ти одборници изабрани са исте изборне листе; 2) ако изборна листа на којој су изабрани није освојила онолико мандата колико је потребно за образовање одборничке групе; 3) ако нико од њих није приступио некој одборничкој групи; 4) ако су сви ти одборници потписали предлог за именовање члана, односно заменика члана органа за спровођење локалних избора у сталном саставу

У том смислу, битно је напоменути да предложена законска решења подразумевају да у расподелу места која припадају овлашћеним предлагачима у изборној комисији улазе не само места чланова, већ и заменика чланова изборне комисије, услед чега би сразмерна расподела места могла да доведе до ситуације да најмањем овлашћеном предлагачу припадне само место заменика члана у изборној комисији. Овакво решење, даље, подразумева да комплетирање састава изборне комисије подразумева и политичке консултације и договоре, уз поштовање законом утврђених правила за састављање изборне комисије у сталном саставу.

Предлаже се и прецизирање круга лица из реда којих се именују секретари и заменици секретара изборних комисија, као учесника у раду изборних комисија без права одлучивања, као и одређивање овлашћеног предлагача за њихово именовање (члан 21).

Посебну новину представљају и прецизна правила о мерилима за именовање лица у стални састав бирачких одбора. Број председника, заменика председника, чланова и заменика чланова свих бирачких одбора у сталном саставу који припада одборничкој групи мора да буде сразмеран њеној заступљености у скупштини на дан када је одлука о расписивању локалних избора ступила на снагу. Одборничка група која на дан када је одлука о расписивању локалних избора ступила на снагу има

више од половине од укупног броја одборника предлаже у једној половини бирачких одбора председника и два заменика члана, а у другој половини бирачких одбора предлаже заменика председника, једног члана и заменика другог члана, док се преостала места у бирачким одборима расподељују осталим одборничким групама сразмерно њиховој заступљености у скупштини на дан када је одлука о расписивању локалних избора ступила на снагу. Ниједна одборничка група не може на једном бирачком месту да предложи и председника и заменика председника бирачког одбора. На основу законом прописаних мерила, изборна комисија благовремено прописује и објављује на веб-презентацији распоред места по којем одборничке групе предлажу чланове и заменике чланова бирачких одбора у сталном саставу (члан 29).

Новине које се односе на унапређење, модернизацију, економичност и ефикасност рада органа за спровођење избора укључују и коришћење веб-презентације Републичке изборне комисије у свим фазама изборног поступка као примарног канала за објављивање одлука локалне изборне комисије (нпр. члан 26) који је од значаја и за улагање правних средстава против тих одлука.

4. ТОК ИЗБОРНОГ ПОСТУПКА (чл. 34. до 44)

Према предложеним решењима, локалне изборе расписује председник Народне скупштине, а одлука о расписивању локалних избора ступа на снагу оног дана када је објављена у „Службеном гласнику Републике Србије“ (члан 34).

У наведеном смислу новина је и да се одлука о расписивању локалних избора доноси **најраније 120 дана**, а најкасније 45 дана пре истека мандата одборника којима истиче мандат. Од дана расписивања локалних избора до дана гласања не може проћи мање од 45 ни више од 60 дана (члан 35).

Потребно је напоменути и да је законом значајно прецизиран начин вршења већег броја изборних радњи и поступања, укључујући и прецизирање документације која је потребна ради утврђивања одређеног статуса. Најбољи пример за то је прецизирање документације која се доставља уз изборну листу.

Нацрт закона задржава постојеће решење да на изборној листи мора да буде најмање 40% кандидата мање заступљеног пола на изборној листи, при чему се преузима одредба из Нацрта закона о избору народних посланика, којом се прецизније дефинише начин распоређивања кандидата на изборној листи према половима, тако што се јасно прописује да се међу сваких пет кандидата морају наћи три кандидата једног и два кандидата другог пола, чиме се спречава могуће изигравање смисла постојеће законске одредбе (члан 41).

Приликом подношења изборне листе изборној комисији, обавезно се доставља и следећа документација: 1) писмена сагласност сваког кандидата за одборника да прихвата кандидатуру, на обрасцу који прописује изборна комисија која садржи његово име, презиме, ЈМБГ, занимање, место и адресу пребивалишта; 2) исправа о прочитаној личној карти са микроконтролером (чипом), односно фотокопија личне карте без микроконтролера, за сваког кандидата за одборника; 3) законом предвиђен број писмених изјава бирача да подржавају изборну листу на обрасцу који прописује изборна комисија које су оверене пре истека рока за подношење изборне листе и које садрже име, презиме, ЈМБГ, место и адресу пребивалишта за сваког бирача; 4) списак бирача који су потписали поднете изјаве да подржавају изборну листу у електронском облику на обрасцу који прописује изборна комисија, а који садржи презиме и име бирача, његов ЈМБГ и податке о оверитељу који је оверио потпис на изјави; 5) писмена сагласност

носиоца листе да се у називу изборне листе употреби његово лично име, која садржи његово име, презиме, ЈМБГ, место и адресу пребивалишта ако изборна листа у свом називу садржи лично име физичког лица и ако он није потписао други документ који се предаје уз изборну листу, а чије се потписивање сматра давањем сагласности да се његово лично име употреби у називу изборне листе; 6) писмена сагласност правног лица да се у називу изборне листе употреби његов назив, која садржи назив и седиште правног лица које ту сагласност даје; 7) овлашћење да се у име политичке странке поднесе изборна листа ако је не подноси заступник уписан у Регистар политичких странака, које се даје у писменом облику, а које садржи име, презиме, ЈМБГ, место и адресу пребивалишта овлашћеног лица; 8) коалициони споразум ако изборну листу подноси коалиција; 9) овлашћење да се у име политичке странке закључи коалициони споразум ако га није закључио заступник уписан у Регистар политичких странака, које се даје у писменом облику, а које садржи име, презиме, ЈМБГ, место и адресу пребивалишта овлашћеног лица; 10) споразум о образовању групе грађана, ако изборну листу подноси група грађана; 11) писмена сагласност да се у називу коалиције, односно групе грађана употреби лично име физичког лица или назив правног лица која садржи име, презиме, ЈМБГ, место и адресу пребивалишта физичког лица, односно назив и седиште правног лица које ту сагласност даје ако коалиција, односно група грађана у свом називу садржи лично име физичког лица, односно назив правног лица и ако то физичко лице није потписало неки документ који се предаје уз изборну листу, а чије се потписивање сматра давањем сагласности да се то лично име употреби у називу коалиције, односно групе грађана (члан 41).

Имајући у виду да јединице локалне самоуправе образоване Законом о територијалној организацији Републике Србије имају значајно различити број становника, па самим тим и бирача (од 10.000 до 100.000 становника, а неки градови и више стотина хиљада, при чему посебно треба узети у обзир и град Београд), предлаже се да се број потребних потписа за подршку изборној листи веже за број бирача у јединици локалне самоуправе (члан 42).

Према Нацрту закона, за проглашење изборне листе потребно је да је својим потписима подржи:

- 1) 200 бирача у јединицама локалне самоуправе које на дан расписивања избора имају највише 20.000 уписаних бирача;
- 2) 300 бирача у јединицама локалне самоуправе које на дан расписивања избора имају највише 30.000 уписаних бирача;
- 3) 500 бирача у јединицама локалне самоуправе које на дан расписивања избора имају највише 50.000 уписаних бирача;
- 4) 600 бирача у јединицама локалне самоуправе које на дан расписивања избора имају највише 70.000 уписаних бирача;
- 5) 800 бирача у јединицама локалне самоуправе које на дан расписивања избора имају највише 100.000 уписаних бирача;
- 6) 1.000 бирача у јединицама локалне самоуправе које на дан расписивања избора имају највише 500.000 уписаних бирача;
- 7) 3.000 бирача у јединицама локалне самоуправе које на дан расписивања избора имају више од 500.000 уписаних бирача.

Оно што представља битну новину и усклађивање са међународним стандардима и препоруком Канцеларије за демократске институције и људска права јесте напуштање правила да бирач може својим потписом да подржи само једну изборну листу. Наиме, по угледу на идентичну одредбу Нацрта новог закона о избору народних

посланика, и овим нацртом се предлаже да се бирачима омогући да подрже више изборних листа.

5. ГЛАСАЊЕ И УТВРЂИВАЊЕ РЕЗУЛТАТА ГЛАСАЊА (чл. 45. до 60)

У овом делу закона, између осталог, утврђују се садржина гласачког листића (члан 45) и број примерака записника о раду бирачког одбора (члан 46), а уређују се питања у вези са примопредајом изборног материјала након затварања бирачког места (члан 47), немогућношћу да се утврде резултати гласања на бирачком месту (члан 55), поништавањем гласања на бирачком месту по службеној дужности (члан 56), приговором на гласање на бирачком месту (члан 57) и понављањем гласања (члан 58).

Као што је већ речено, неки контролни механизми, укључујући и поступак контроле записника о раду бирачког одбора, преузети су из новог Закона о избору народних посланика.

Приликом примопредаје изборног материјала након завршетка гласања представници бирачког одбора и изборне комисије дужни су да изврше контролу записника о раду бирачког одбора, констатују евентуалне грешке у попуњавању записника и о томе сачине извештај. Изборна комисија све записнике о раду бирачког одбора објављује на веб-презентацији, а ако је исправљена грешка у попуњавању записника о раду бирачког одбора, објављује се и решење о исправљању записника о раду бирачког одбора (члан 48).

Ако у записнику о раду бирачког одбора постоје очигледне омашке у попуњавању тог записника (**лаке грешке**), које се дефинишу Нацртом закона, изборна комисија на основу извештаја којим су констатоване грешке у попуњавању записника о раду бирачког одбора доноси решење о исправљању записника о раду бирачког одбора (члан 49).

Ако у записнику о раду бирачког одбора постоје грубе логичко-рачунске грешке (**тешке грешке**), које Нацртом закона нису побројане, већ су наведени само карактеристични примери, изборна комисија може поступати тројако, односно донети решење о исправљању записника о раду бирачког одбора, донети решење којим констатује да се на одређеном бирачком месту не могу утврдити резултати гласања или донети решење којим поништава гласање на бирачком месту по службеној дужности, у зависности од чињеничног стања утврђеног приликом контроле записника о раду бирачког одбора (члан 50).

Исто се, у смислу преузимања решења из Нацрта закона о избору народних посланика, односи и на следеће. Сваки члан и заменик члана изборне комисије има право да у року од 48 часова од завршетка гласања изврши увид у изборни материјал са сваког бирачког места и да провери да ли је гласао бирач који му достави своју адресу, ЈМБГ и писмену сагласност за ту проверу (члан 51).

Посебан вид контроле, исто као и у Нацрту закона о избору народних посланика, „резервисан“ је за опозиционе изборне листе.

На захтев подносиоца проглашене опозиционе изборне листе (изборна листа чији подносилац нема одборнике у скупштини, односно изборна листа чији подносилац није део скупштинске већине) која је према прелиминарним резултатима избора освојила више од 2% гласова, а који се подноси у року од 48 часова од затварања бирачких места, изборна комисија одређује да се изврши контрола записника о раду бирачких одбора са највише 5% бирачких места. Ако је захтевима за контролу записника

о раду бирачких одбора по узорку обухваћено више од 5% бирачких места, контрола записника о раду бирачких одбора врши се на оним бирачким местима на којима је уписано највише бирача. Против решења којим је одбијен или одбачен захтев за контролу записника о раду бирачког одбора по узорку подносилац захтева може поднети приговор изборној комисији у року од 48 часова од објављивања тог решења на веб-презентацији. Против решења којим је усвојен захтев за контролу записника о раду бирачког одбора по узорку подносилац проглашене изборне листе може поднети приговор изборној комисији у року од 48 часова од објављивања тог решења на веб-презентацији (члан 52).

О извршеној контроли записника о раду бирачких одбора изборна комисија сачињава извештај и објављује га на веб-презентацији. Ако се на основу контроле записника о раду бирачких одбора у погледу броја гласова који је добила одређена изборна листа утврди да постоји укупно одступање између садржине изборног материјала и записника о раду бирачког одбора веће од 10% на свим контролисаним бирачким местима, извршиће се контрола записника о раду бирачког одбора са још 5% бирачких места. Ако се након додатне контроле записника о раду бирачких одбора у погледу броја гласова који је добила одређена изборна листа утврди да постоји укупно одступање између садржине изборног материјала и записника о раду бирачког одбора веће од 10% на свим контролисаним бирачким местима, извршиће се контрола свих записника о раду бирачког одбора. Контрола записника о раду бирачких одбора по узорку завршава се када изборна комисија усвоји извештај којим се констатује да на контролисаном узорку не постоји одступање између садржине изборног материјала и записника о раду бирачких одбора веће од 10%, односно извештај о резултатима контроле свих бирачких места (члан 53).

Ако је приликом контроле записника о раду бирачког одбора коју врше чланови и заменици чланова изборне комисије, као и приликом контроле записника о раду бирачког одбора по узорку констатовано да се не слажу садржина изборног материјала и записник о раду бирачког одбора, изборна комисија доноси решење о исправљању записника о раду бирачког одбора. Ако је приликом контроле записника о раду бирачког одбора констатовано да постоји неправилност која је разлог за поништавање гласања на бирачком месту по службеној дужности, изборна комисија доноси решење којим поништава гласање на бирачком месту. Ако постоји основана сумња да је велико неслагање између садржине изборног материјала и записника о раду бирачког одбора последица свесне и намерне активности која је усмерена на то да се утврди неистинит резултат избора, изборна комисија дужна је да против чланова бирачког одбора поднесе кривичну пријаву надлежном јавном тужилаштву (члан 54).

6. РАСПОДЕЛА, ДОДЕЉИВАЊЕ И ПРЕСТАНАК МАНДАТА (чл. 61. до 74)

У овом делу закона задржавају се постојећа решења о изборном цензусу од 3% (члан 61), примени система највећег количника (члан 62) и начину доделе одборничких мандата према редоследу кандидата на изборној листи (члан 63).

Новину у овом делу, између осталог, представља правило о сазивању конститутивне седнице скупштине.

Конститутивну седницу скупштине сазива председник скупштине из претходног сазива, у року од десет дана од дана објављивања решења о додели одборничких мандата на веб-презентацији, тако да се та седница одржи најкасније 30 дана од дана објављивања решења о додели мандата (члан 65). На изнети начин се

напушта постојеће решење према којем се рок за сазивање конститутивне седнице рачуна од објављивања резултата избора.

По питању подношења оставке, задржавају се постојећа законска решења, с тим што се Нацртом закона прописује да ће оставка бити пуноважна само ако је потпис одборника оверен након што му је потврђен мандат, при чему се оставка више неће моћи опозвати.

7. ПОСЕБНА ПРАВИЛА ЗА ИЗБОРНЕ ЛИСТЕ НАЦИОНАЛНИХ МАЊИНА (чл. 75. до 78)

Потреба да се спрече злоупотребе приликом предлагања изборних листа националних мањина постоји и на локалном као и на републичком нивоу, тако да су и овде преузета решења из Нацрта новог закона о избору народних посланика, уз уважавање специфичности које се односе на ситуације у којима припадници националних мањина у одређеним срединама заправо не представљају мањину у укупном становништву те средине, тј. јединице локалне самоуправе, па би уважавање свих правила везаних за положај мањина заправо довело до потпуно диспропорционалних резултата у односу на број освојених гласова.

Изборном листом националне мањине у смислу овог закона сматра се она изборна листа за коју је изборна комисија утврдила да је основни циљ њеног подношења представљање и заступање интереса националне мањине, као и заштита и побољшање права припадника националне мањине, у складу са међународним правним стандардима. Изборна комисија посебним решењем утврђује да изборна листа има положај изборне листе националне мањине у смислу овог закона истовремено када је проглашава, а на предлог подносиоца изборне листе који мора бити поднет заједно са изборном листом. Изборна комисија може да затражи мишљење надлежног националног савета националне мањине о томе да ли одређена изборна листа може имати положај изборне листе националне мањине. Подносилац изборне листе националне мањине може бити само политичка странка националне мањине или коалиција коју чине искључиво политичке странке националних мањина. Изборна листа може имати положај изборне листе националне мањине у смислу одредаба овог закона којима се уређује број потписаних изјава бирача који подржавају изборну листу и начин расподеле мандата само ако према подацима последњег пописа становништва на територији јединице локалне самоуправе живе припадници националне мањине које та изборна листа представља, под додатним условом да је проценат припадника те националне мањине у укупном броју становника на територији јединице локалне самоуправе мањи од 50% (члан 75).

Изборна комисија решењем одбија предлог да се одређеној изборној листи утврди да има положај изборне листе националне мањине ако је носилац листе или кандидат за одборника на изборној листи лице за које је опште познато да је члан друге политичке странке која није политичка странка националне мањине или ако се утврде друге околности које несумњиво указују на намеру да се изигра закон (члан 76).

Поред тога, што се тиче националних мањина, смањен је број потписа потребних за проглашење изборне листе националне мањине, тако да се тиме на још један начин унапређује положај мањина и олакшава им се учешће у изборном поступку, поготово оним мањинама које имају мањи број припадника. Наиме, изборна комисија може прогласити изборну листу националне мањине ако подносилац изборне листе достави број потписаних и оверених изјава бирача да подржавају изборну листу који је

двоструко мањи од броја који се тражи по општим правилима овог закона (члан 77).

Изборна листа националне мањине учествује у расподели мандата и онда када добије мање од 3% гласова од укупног броја бирача који су гласали. Када се расподељују мандати применом система највећег количника, количници изборних листа националних мањина које су освојиле мање од 3% гласова увећавају се за 35% (члан 78).

8. ЗАШТИТА ИЗБОРНОГ ПРАВА (чл. 79. до 89)

Законом се, прво, одређује да су правна средства у спровођењу избора приговор и жалба (члан 79). Затим се одређују општа правила о праву на приговор. Подносилац проглашене изборне листе има право да поднесе приговор против донете одлуке, предузете радње и због пропуштања да се донесе одлука, односно предузме радња у спровођењу избора, ако овим законом није прописано другачије. Подносилац изборне листе, политичка странка, одборничка група, кандидат за одборника, бирач и лице чије је име у називу изборне листе или подносиоца изборне листе могу поднети приговор када је то прописано овим законом (члан 80). Посебно се у односу на досадашња решења прецизира садржина приговора. Приговор мора да буде разумљив и да садржи све оно што је потребно да би по њему могло да се поступи, а нарочито: 1) означавање да се приговор подноси изборној комисији; 2) име, презиме, ЈМБГ, место и адресу пребивалишта, број телефона и адресу за пријем електронске поште подносиоца приговора ако је подносилац приговора физичко лице; 3) назив и седиште подносиоца приговора и име, презиме, ЈМБГ, место и адресу пребивалишта, број телефона и адресу за пријем електронске поште лица које је овлашћено да заступа подносица приговора ако је подносилац приговора правно лице; 4) назив проглашене изборне листе, назив подносица проглашене изборне листе и име, презиме, ЈМБГ, место и адресу пребивалишта, број телефона и адресу за пријем електронске поште лица које је овлашћено да заступа подносица проглашене изборне листе ако приговор подноси подносилац проглашене изборне листе; 5) потпис подносиоца приговора; 6) предмет приговора, а нарочито тачан назив одлуке уз означавање доносиоца, датума доношења и броја под којим је заведена одлука ако се приговором оспорава одлука, односно тачан опис радње уз назначење ко је и када ту радњу предузео ако се приговором оспорава радња у изборном поступку; 7) чињенице на којима се заснива приговор; 8) доказе. Ако је приговор неразумљив или непотпун, изборна комисија доноси решење којим га одбацује (члан 81).

Као и у случају Нацрта закона о избору народних посланика, продужавају се и рокови у поступцима заштите изборног права и на локалним изборима. Тако ће се приговор моћи поднети у року од 72, уместо 24 часа од објављивања одлуке, односно предузимања радње коју подносилац сматра неправилном, ако другачије није одређено овим законом. Приговор због тога што у року који је прописан законом или подзаконским актом Републичке изборне комисије није донета одлука, односно предузета радња, може се поднети такође у року од 72 часа од истека рока у којем је одлука требало да буде донета, односно у којем је радња требало да буде предузета, ако другачије није одређено овим законом (члан 82).

О приговору одлучује изборна комисија. Изборна комисија је дужна да у новом, продуженом року од 72, уместо досадашњих 48 часова од пријема приговора, донесе и објави решење о приговору. Приговор и решење о приговору изборна комисија објављује на веб-презентацији (члан 83).

Против решења изборне комисије којим је одбачен или одбијен приговор подносилац приговора може поднети жалбу надлежном вишем суду, такође у продуженом року од 72 уместо 48 часова од објављивања решења на веб-презентацији. Жалба због тога што у прописаном року није донета одлука о приговору може се поднети такође у року од 72 часа од истека рока у којем је требало да буде донета одлука о приговору. Против решења изборне комисије којим је усвојен приговор подносилац проглашене изборне листе, подносилац изборне листе, политичка странка, одборничка група, кандидат за одборника, бирач и лице чије је име у називу изборне листе или подносиоца изборне листе могу поднети жалбу надлежном вишем суду у року од 72 часа од објављивања решења на веб-презентацији ако им тиме што је усвојен приговор непосредно повређен правни интерес (члан 85).

Изборна комисија дужна је да у року од 24 часа од пријема жалбе достави надлежном вишем суду жалбу и све потребне списе. Виши суд доноси одлуку по жалби у новом року од 72 уместо досадашњих 48 часова од пријема жалбе са списима. Одлука донета у поступку по жалби доставља се подносиоцу жалбе преко изборне комисије (члан 86).

Чланом 87. дефинисано је одлучивање надлежног вишег суда по жалби, при чему је одлука донета у поступку по жалби правноснажна и против ње се не могу поднети ванредна правна средства предвиђена законом којим се уређује управни спор.

Предвиђа се и сходна примена Закона о општем управном поступку приликом одлучивања о приговору, односно Закона о управним споровима приликом одлучивања по жалби (члан 88).

Изборна комисија на веб-презентацији објављује сва поднета правна средства и одлуке које су донете по њима (члан 89).

9. ИСТОВРЕМЕНО ОДРЖАВАЊЕ ЛОКАЛНИХ ИЗБОРА И ИЗБОРА НА РЕПУБЛИЧКОМ НИВОУ (чл. 90. до 96)

Посебно је важно још једном напоменути решења која доносе прецизна правила о саставу органа за спровођење избора у случају истовремених републичких избора (избора за народне посланике односно избора за председника Републике), са једне и локалних избора са друге стране, чији је циљ виши степен транспарентности рада тих органа и учешће у раду представника ширег круга субјеката који су учесници избора.

Гласање на локалним изборима који се одржавају истог дана када и избори на републичком нивоу спроводе бирачки одбори у сталном саставу који су образовани у складу са законом којим се уређује избор народних посланика. У национално мешовитим јединицама локалне самоуправе, у смислу Закона о локалној самоуправи, гласање на локалним изборима и на изборима на републичком нивоу који се одржавају истог дана спроводе бирачки одбори који у сталном саставу имају председника, три члана и њихове заменике. Председник бирачког одбора, два члана и три заменика члана именују се на предлог посланичких група у Народној скупштини, тако да број председника, чланова и заменика чланова у сталном саставу свих бирачких одбора на територији јединице локалне самоуправе који припада посланичкој групи мора да буде сразмеран њеној заступљености у Народној скупштини на дан када је одлука о расписивању избора ступила на снагу. Заменик председника бирачког одбора и један члан бирачког одбора именују се на предлог одборничких група у скупштини, тако да број заменика председника и чланова у сталном саставу свих бирачких одбора на територији јединице локалне самоуправе који припада одборничкој групи мора да буде

сразмеран њеној заступљености у скупштини на дан када је одлука о расписивању избора ступила на снагу (члан 92).

Сваки подносилац изборне листе за локалне изборе и сваки предлагач кандидата на изборима на републичком нивоу има право да предложи члана и заменика члана у органе за спровођење избора у проширеном саставу. Ако је иста политичка странка, коалиција, односно иста група грађана предлагач кандидата за изборе на републичком нивоу и подносилац проглашене изборне листе за избор одборника, она у органе за спровођење избора у проширеном саставу може предложити само једног члана и једног заменика члана (члан 93).

Истоветност коалиција, односно група грађана у смислу предлагања члана и заменика члана у органе за спровођење избора у проширеном саставу не цени се према називу коалиције, односно групе грађана, већ према потписницима коалиционог споразума, односно споразума о образовању групе грађана. Коалиција која је предлагач кандидата за изборе на републичком нивоу и коалиција која је подносилац проглашене изборне листе за избор одборника сматрају се истом коалицијом ако је и једну и другу образовало више од половине истих политичких странака. Група грађана која је предлагач кандидата за изборе на републичком нивоу и група грађана која је подносилац проглашене изборне листе за избор одборника сматрају се истом групом грађана ако је и једну и другу образовало више од половине истих бирача (члан 94).

Ако две или више политичких странака на изборима на републичком нивоу учествују самостално, а на локалним изборима у коалицији, свака од њих има право да предложи по једног члана и једног заменика члана у органе за спровођење избора у проширеном саставу. Ако две или више политичких странака на изборима на републичком нивоу учествују у коалицији, а на локалним изборима учествују самостално, њима заједно припада право да предложи једног члана и једног заменика члана у органе за спровођење избора у проширеном саставу (члан 95).

Члан органа за спровођење избора у проширеном саставу који је именован на предлог политичке странке, коалиције, односно групе грађана која учествује на једним **изборима може гласати само за оне одлуке органа за спровођење избора које су заједничке за оба изборна поступка** (нпр. одређивање бирачких места, образовање бирачког одбора у сталном саставу) **и које се односе само на онај изборни поступак у којем његов предлагач учествује** (члан 96).

10. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ (чл. 97. до 101)

На основу на почетку наведених политичких разговора односно консултација о којима је било речи, установљена су и посебна правила која треба да допринесу већој транспарнтности рада органа за спровођење локалних избора који ће се одржати након ступања на снагу овог закона, као и свеобухватнијем поступку контроле изборног процеса.

Чланом 98. се предлаже прописивање прелазног периода од годину дана у којем би Управни суд привремено задржао надлежност за одлучивање по жалбама поднетим у поступцима спровођења локалних избора који буду расписани у року од једне године од дана када је овај закон ступио на снагу. Такође, у истом периоду Управни суд би задржао надлежност за одлучивање и по жалбама на одлуке супштина јединица локалне самоуправе о именовању чланова и заменика чланова локалних изборних комисија, против одлука донетих у вези са потврђивањем мандата одборника, против одлука којима је констатован престанак мандата одборника, као и због пропуштања да

се констатује престанак мандата одборника, под условом да су те жалбе поднете у року од годину дана од дана када је овај закон ступио на снагу.

Прве локалне изборе који буду расписани након ступања на снагу овог закона спровешће изборне комисије у чији стални састав, поред чланова и заменика чланова који се именују по општим правилима Нацрта закона, треба да уђу још по један члан и заменик члана које ће именовати Републичка изборна комисија на предлог председника Народне скупштине, а мандат ће им трајати до коначности укупног извештаја о резултатима локалних избора. У спровођењу првих локалних избора који буду расписани након ступања на снагу овог закона учествоваће бирачки одбори у чији стални састав, поред чланова и заменика чланова који се именују по општим правилима Нацрта закона, треба да уђу још по један члан и заменик члана које ће именовати Републичка изборна комисија на предлог председника Народне скупштине (члан 99).

Ступањем на снагу овог закона, престаће да важи постојећи Закон о локалним изборима (члан 100).

Предвиђа се да закон ступи на снагу наредног дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије“ (члан 101).

IV. ПРОЦЕНА ФИНАНСИЈСКИХ СРЕДСТАВА

За спровођење овог закона није потребно обезбедити финансијска средства у буџету Републике Србије.

V. РАЗЛОЗИ ЗБОГ КОЈИХ СЕ ПРЕДЛАЖЕ ДА ЗАКОН СТУПИ НА СНАГУ ПРЕ ОСМОГ ДАНА ОД ДАНА ОБЈАВЉИВАЊА У „СЛУЖБЕНОМ ГЛАСНИКУ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ“

Разлози због којих се предлаже да закон ступи на снагу пре осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије“, налазе у потреби што скоријег предузимање свих радњи предвиђених Нацртом закона које су неопходне за благовремено успостављање услова за организацију и спровођење предстојећих редовних избора за одборнике у појединим јединицама локалне самоуправе.